

Helle Schøler Kjær, Hobro Gymnasium 1970-76, to år i realen, tre år i gymnasiet, afbrudt af et års udlandsrejse.

Det lærte jeg:

Gå til kilderne!

Det startede med Kirsten Madsen. Hun var ung, hun var skrap, og hun havde en pointe: Kilderne. De skriftlige kilder. Gå dem igennem. Læs dem nøje. Tag stilling. Vi havde Kirsten til historie, og vi lærte kildekritikken med Cuba-krisen som eksempel. Det var i midten af 1970'erne, da den kolde krig endnu stod på.

Husk på: Vi var en generation, som vidste, hvor vi var den dag, vi hørte, at den unge amerikanske helt, præsidenten, John F. Kennedy, blev skudt. Jeg for eksempel var syv år gammel og stod under halvtaget ved gymnastiksalen på Assens Skole, da nogle af eleverne kom løbende og fortalte, at Kennedy var blevet skudt. Vi græd.

Vi var også en generation, der ikke kunne slå alt op på nettet. Og så troede vi på det gode og det onde; os der boede lidt uden for storbyerne i hvert fald. Vietnam, 68 og det, der fulgte, prægede ikke vores hverdag mere end alle mulige andre billeder i det forholdsvis nye fjernsyn i stuen. Filmen om spøgelseset på det store Louvre-museum i Paris gjorde for eksempel meget mere indtryk. Belfigure, hed den, og jeg så den aldrig til ende, men havde ofte mareridt om den. Det siger noget andet om tiden: Den var en anden, end den er blevet til i tilbageblikket. 68'erne var ikke noget, vi så meget til omkring Mariager Fjord i 60'erne. Hvis der var nogen, må de gerne melde sig her på bloggen, for det vil jeg gerne høre om.

Tilbage til historien og Kirsten og kilderne og Cuba-krisen. Pludselig blev der sat spørgsmålstegn ved Kennedys heltestatus. Ved den måde, verden blev formidlet på af alle de voksne, der var omkring os, af den kolde krig, af atomtruslen, af politikerne. Godt 20 år senere fortalte Kennedys forsvarsminister Robert McNamara, hvorfor Cuba-krisen blev afblæst i sidste øjeblik, og hvorfor Vietnam-krigen aldrig skulle have været ført: USA vidste, hvad de sovjetiske ledere tænkte, men kendte ikke de kinesiske, og de troede fejlagtigt, at Kina ville bruge Vietnam-krigen til at få magt over hele Asien, sagde McNamara. Men Kina havde ikke større regionale ambitioner, måtte den gamle koldkriger erkende mange år efter det amerikanske nederlag i Vietnam, hvor han i øvrigt havde genlæst sine egne fortrolige rapporter til præsidenten. Altså var gået tilbage til kildematerialet og havde læst og revideret sin opfattelse.

Jeg selv blev journalist, og min stand kan man sige meget om. Når den er bedst, er den gået til kildematerialet. Det kan man ikke hver dag, men det kan man engang imellem. Som da jeg for nogle år siden tilfældigt fik en ung kvinde fra Cameroun med i bilen på vej hjem fra Sandholmlejren og besluttede mig for at bruge tid på at sætte mig ind i hendes afslag på asyl. Hun var HIV-positiv, og da jeg havde stykket et tidsforløb sammen ved at læse alle dokumenterne fra diverse myndigheder, gik det op for mig, at hendes sag måtte være forkert behandlet. Det viste sig, at den lægefaglige konsulent i ministeriet ikke havde

forstået, hvad overlægen på hospitalet havde skrevet i en erklæring: At hvis hun ikke fik sin medicin, ville hun udvikle AIDS og dø. Hun fik asyl den dag, udsendelsen blev sendt i radioen. Hvor mange er der mon af dem? Kilderne er tilgængelige, hvis nogen vil kigge efter.

Senest, Kirsten, har jeg udgivet en bog, der er anmeldt i Gymnasieskolen, dit fagblad. I oktober skal jeg holde foredrag for gymnasielærere om den. Også der gik jeg til kilderne. Tog et lån i lejligheden og fire måneder fri midt i sommerheden sidste år for at sidde på Rigsarkivet og læse rapporter, som den danske gesandt Carl Ellis Wandel sendte hjem fra Istanbul under 1. Verdenskrig. På Det Kongelige Bibliotek fandt jeg en lille tysk erindringsbog skrevet med gotiske bogstaver, der kunne bekræfte eller korrigere den andenhånds fortælling, jeg havde om den første danske ikke-missionske u-landshjælper, skolelæreren Karen Jeppe. På tredje sal på Nansensgade i København besøgte jeg den kvinde, der opbevarer små håndskrevne dagbøger, begået af missionæren og sygeplejersken Maria Jakobsen. Min bog hedder "Danske vidner til det armenske folkemord" og kan lånes på biblioteket. Den baserer sig ikke kun på danske førstehåndskilder, men også på internationale historikere, der har studeret andre kilder, som jeg ikke har haft mulighed for at læse. Det er en bog, der ikke blot dokumenterer det armenske folkemord i danske kilder, men også forsøger at forklare, hvordan det kunne komme så vidt. Alt sammen baseret på historiske kilder.

Det begyndte i historietimerne hos Kirsten i 70'erne. Og det er slet ikke slut endnu. Det er fantastisk spændende og inspirerende - og utrolig irriterende at arbejde med stoffet på den måde, for det er stort og uoverskueligt i lange perioder, og jeg bliver aldrig historiker! Men forsøger dog altid at gå så tæt på kilderne som muligt. Det ændrer perspektivet. Altid. Uden undtagelse. Ligesom hele gymnasietiden til min store irritation gjorde op med al den naive viden, jeg havde, da jeg kom. Tak for det – og bliv ved med det!

Helle Schøler Kjær

hlk@dr.dk